

Fontos parlamenti döntések a nemzetiségi közösségek életében

Mielőtt az országgyűlési képviselők, nemzetiségi szószólók megkezdték a nyári pihenőjüket, szorgos munka folyt az Országgházban: megszületett a 2021. évi költségvetés, módosult a Nemzetiségi és a Közoktatási törvény, fontos döntések születtek, amelyek érintik a nemzetiségi közösségek életét. Ezekből készült alábbi összeállításunk, melyet Olvasóink figyelmébe ajánlunk.

Paulik Antal
a Magyar Országgyűlés szlovák szószólója

A nemzetiségi törvény 2020. évi módosításáról

A jelenlegi országgyűlési ciklus kezdetén a Magyarországi nemzetiségek bizottsága a korábbi tapasztalatok alapján úgy döntött, hogy – bár a nemzetiségek jogait összefoglaló törvény 2011. évi elfogadása óta eltelt évek során több kisebb-nagyobb változáson esett át – szükséges áttekinteni a hatályos szöveget és még a ciklus első felében össze kell állítani egy, az elmúlt évek jogszabályi változásait is figyelembe vevő módosítási javaslatot. Ennek kidolgozására a bizottság munkacsoportot hozott létre.

A munkacsoport szerencsés időszakban kezdte meg munkáját, egyrészt mert az *Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége* (ONÖSZ) is elérkezettnek látta az időt a nemzetiségi törvény részletes áttekintésére, valamint módosítására, másrészt a kormányhivatalok jelzései alapján a Kormány Egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkársága is létrehozott egy szakértői csoportot azonos céllal. Mivel minden érintett fontosnak tartotta a törvény módosítását, célszerűnek látszott a munka összehangolása, amit az államtitkárság Nemzetiségi Főosztálya vállalt magára.

A nemzetiségi bizottság munkacsoportjában kezdetől az a nézet alakult ki, hogy a jelenlegi helyzetben a legfontosabb a nemzetiségi önkormányzatok támogatására, gazdálkodására és a támogatások elszámolására vonatkozó rendelkezések átgondolása, illetve a testületek lehetőségeihez történő hozzáigazítása. Ennek érdekében indítottuk el tevékenységünket és próbáltuk meg két esetben is módosítani a költségvetési, illetve az államháztartási törvény vonatkozó előírásait. A javasolt változtatások célja elsősorban a gazdálkodási szabályok egyszerűsítése, a rendszerben lévő párhuzamosságok megszűn-

tetése, valamint új, kizárólag a nemzetiségi területre vonatkozó szabályozás beépítése a két említett törvény szövegébe.

A kormányhivatalok által összeállított észrevételek és módosítási javaslatok érthető módon nem vonatkoztak a gazdálkodásra. Az ONÖSZ elképzelései ugyanakkor összecsengtek a bizottság szándékaival, míg a folyamatba később igen tevékenyen bekapcsolódott *Alapvető Jogok Biztosának Hivatala* javaslatai inkább általános nemzetiségi jogi vonatkozásúak voltak.

Az eltérő kiindulási pontok összehangolására a Miniszterelnökség az érintett tárcák, az ONÖSZ, a nemzetiségi bizottság és az ombudsmani hivatal képviselőinek rendszeres találkozásait kezdeményezte, ami az elképzelés nyilvánosságra kerülését követően igen hamar, 2019 nyaratól meg is kezdődött. Az addig felmerült szövegszerű, illetve még csak elképzelés szintjén megjelent javaslatok összegyűjtésével 2019 júliusában elindult a szándékok összehangolása.

Az viszonylag hamar kiderült, hogy a Pénzügyminisztérium nem támogatja a nemzetiségi terület eltérő gazdálkodási szabályainak kidolgozását. Ez

természetesen visszafogta munkacsoportunk lendületét, végül azonban úgy döntöttünk, hogy fenntartva elképzelésünket, a felmerült egyéb fontos és mindenképpen a jogszabály jobbítását szolgáló módosítások támogatásával továbbra is részt veszünk a közös munkában. Hasonlóan döntött az ONÖSZ képviselője is.

A többkörös egyeztetések nyomán elkészült egyseges módosítási javaslat az erőltetett ütemezés ellenére mégsem tavaly, hanem csak 2020-ban, a tavaszi ülésszak végén került benyújtásra az Országgyűlésnek. (Az egyeztetések nyomán a Magyarországi nemzetiségek bizottsága volt a benyújtója.) Az Országgyűlés június 19-i ülésén aztán egy párt képviselőinek kivételével, a törvényhozók egyhangúlag megszavazták a betervezett indítványt.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi törvény a mostani módosítást megelőzően összesen százhatvanhárom paragrafust tartalmazott. Az elfogadott tervezet ezek közül negyvennyolc jogszakasz kisebb-nagyobb terjedelmű módosítását tartalmazta, azaz a törvény csaknem harmadát érintette. A korábbi tapasztalatok vagy a nemzetiségi önkormányzatok kezdeményezése alapján elég jelentős változtatásokat kellett végrehajtanunk a nemzetiségi terület jogi háttérének javítása érdekében. A változások túlnyomó többsége a nemzetiségi önkormányzatok működését és jogait érinti. Kevesebb – de nem kevésbé fontos – változtatást fogadtunk el a nemzetiségi oktatás területén, s a módosítások töredéke vonatkozik a kultúra területére. De vegyük sorba, a legfontosabb módosításokat!

Számos változás pontosítja a törvény már eddig is létező, de nem teljesen egyértelmű rendelkezéseit. Meghatározzák a nemzetiségi önkormányzat szervezeti és működési szabályainak kötelező tartalmát, pontosan megmagyarázzák a nyilvános ülés fogalmát, valamint azt az eljárást is, amely szerint a nemzetiségi önkormányzat bírósághoz fordulhat a helyi önkormányzatok törvényben foglalt kötelezettségei teljesítésének elmaradása esetén.

Az országos önkormányzatok az új szabályozás értelmében az illetékes miniszterrel való megállapodást követően szociális gondozási intézményeket is létesíthetnek és tarthatnak fenn. Noha a törvény eddig is tartalmazta ennek a jognak a kezdetleges lehetőségét, nem szólt létesítésről és irányításról, csak átvételről. A módosítás pontosítja továbbá annak a lehetőségét, hogy egy országos testület különböző feladatokhoz tanácsnokot válasszon, és tartalmazza a díjazásuk mértékét is. És, ami valószínűleg a jövő évi népszámlálás után lesz időszerű: az országos önkormányzatoknak a nemzetiségi választások kihirdetésekor nyilatkozniuk kell arról, hogy az olyan településeken, ahol még soha nem volt egy adott nemzetiségű önkormányzat, indokolt-e az adott nemzetiségi közösség jogainak képviselő-

tére választott testület létrehozása. Ehhez azonban, ahogyan az új nemzetiségek törvény általi elismerésével kapcsolatosan korábban rendelkezett már a törvény, ki kell kérnie a Magyar Tudományos Akadémia véleményét.

Szintén bővül a helyi és a nemzetiségi önkormányzatok közti szerződés kötelező tartalma, ami – remélem – a települési testület, illetve az önkormányzati hivatal nemzetiségekkel kapcsolatos feladatkörének kibővülésével megkönnyíti a helyi nemzetiségi önkormányzatok képviselői életét a két ülés közötti időszakban is.

A mostani módosítás szerint oktatási intézmény nemzetiségi önkormányzat általi átvétele esetén, az önkormányzat tulajdonába kell kerülniük az adott iskola működéséhez szükséges épületek, az infrastruktúrával együtt. Az eddigi vagyonekezelési joggal szemben ez egyértelműen előrelépést jelent.

Az oktatásra vonatkozó változtatások közül kiemelném a nemzetiségi oktatás új, iskola előtti, ún. kiegészítő formáját, azokon a településeken, ahol a nemzetiségi gyermekek száma nem éri el az önálló óvodai csoport létrehozásához szükséges létszámot, ahogy azt is, hogy az ún. művészeti általános iskola programjai iskoláinkban végre elismerhetők nemzetiségi programként.

A felsorolt, új változások mellett a mostani módosítás visszaemeli a nemzetiségi törvénybe néhány olyan, a nemzetiségi oktatási jogok gyakorlásával összefüggő garanciális elemet, *egyértékesi, véleményezési jogot*, amelyek a korábbi módosítások során kikerültek a hatályos szövegből.

A kultúrában megváltoztattuk a kulturális intézmények alkalmazottainak nemrégiben külön törvény által elfogadott besorolását, amely elrendelte, hogy ezek a munkavállalók közalkalmazotti státusz helyett a Munka Törvénykönyve alá tartozzanak. Emellett itt is megjelent az intézményi átvételekre vonatkozóan a vagyonekezelési jog megadása a nemzetiségi kulturális intézményt átvevő nemzetiségi önkormányzat részére.

Röviden összefoglalva tehát elmondható, hogy a nemzetiségi törvény ilyen széleskörű módosítására eddig soha nem került sor. Azt is fontosnak tartom kiemelni, hogy a korábbi módosítások során nem valósult meg ilyen széles körű együttműködés az érintett szervezetek között. Éppen ezért, bár az Országgyűlés végül az eredeti szándékunktól eltérő javaslatot fogadott el, azt kijelentjük, hogy a jogszabály a módosítással jobb és alkalmazhatóbb lett. A különféle szervezetekben dolgozó szakemberek összehangolt munkája hasznosult és elősegítette a nemzetiségi szabályozás elsődleges célját, hogy a jogszabályi környezet segítse elő a nemzetiségi közösségek fejlődését, képviselői rendszerünk működését és – végső soron – a magyarországi nemzetiségek fennmaradását.

Englenderné Hock Ibolya
az MNOÖ elnöke

Módosult a nemzetiségi törvény: mit old meg mindez és mit nem?

A hazánkban élő nemzetiségi közösségek és a kormányzat szerint is időszerű volt már, és június 16-án megvalósult: az országgyűlés 183 igen szavazattal, 9 tartózkodás mellett elfogadta a Magyarországi nemzetiségek bizottsága által benyújtott, a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény módosítására vonatkozó indítványt.

A javaslat egy éven át tartó előkészítésén munkacsoport dolgozott, amelyben a Miniszterelnökség, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, a Magyarországi nemzetiségek bizottsága (NEB), az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége (ONÖSZ), valamint Budapest Főváros Kormányhivatala képviselték magukat. A folyamatot a magyarországi nemzetiségek önkormányzatai is nyomon követték és véleményezték. Englenderné Hock Ibolyát, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata elnökét kérdezzük a változásokról.

– A módosítás alapvetően rendjén való, és örvendetes, hogy a nemzetiségek szervezeteinek – köztük az országos német önkormányzatnak – több észrevételét és javaslatát is elfogadták.

– *Melyek voltak a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata által képviselt prioritások?*

– Az országos német önkormányzat a kisebb pontosságokon túl a törvény mélyebb és lényegibb módosítása mellett foglalt állást. Az ONÖSZ és a NEB szándékai mentén például szorgalmazta a nemzetiségi önkormányzatokra vonatkozó gazdálkodási szabályok rendszerszintű módosítását annak érdekében, hogy az országos nemzetiségi önkormányzatokra kevesebb olyan adminisztráció háruljon, amely hátráltatja a kulturális autonómia érvényesülését. Emellett fontosnak tartotta, hogy ne változzanak a települési nemzetiségi önkormányzati választások kitűzésének eddigi feltételei.

Az MNOÖ azt is szorgalmazta, hogy amikor egy köznevelési, közművelődési vagy szociális intézmény működtetését nemzetiségi önkormányzat veszi át, akkor – amennyiben azt az új fenntartó szeretné – az adott intézmény ingó és ingatlan vagyona is az átvevő tulajdonába kerülhessen. Az elfogadott jogszabály végül úgy szabályozta ez utóbbi kérdést, hogy oktatási intézmény nemzetiségi önkormányzat általi átvétele esetén az önkormányzat tulajdonába kell, hogy kerüljenek az adott iskola működéséhez szükséges épületek, az infrastruktúrával együtt. Emellett lényegesnek ítélte a helyi nemzetiségi önkormányzatok és a települési önkormányzatok között felmerülő problémák kezelésére vonatkozó szabályozást, valamint azt, hogy a nemzetiségi önkormányzat jogai kikényszeríthetőek legyenek, vagyis, ha a nemzetiségi önkormányzatot jogsérelem éri, bírósághoz fordulhat.

– *Melyek a mintegy ötven paragrafust érintő módosítás lényegi elemei?*

– A jogszabály egységesíti a nemzetiségi törvény és a nemzeti köznevelési törvény szóhasználatát. Különbséget tesz a nemzetiségi köznevelési intézmény és a nemzetiségi köznevelésben résztvevő intézmény között, ezzel könnyítve meg a jogalkalmazást, különösen az oktatási intézmények vezetői kinevezésével kapcsolatosan.

A módosított törvény szerint amennyiben a helyi önkormányzat a nemzetiség(ek) ügyeivel foglalkozó bizottságot hoz létre a helyi nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére, úgy annak munkájában a jövőben mindenképpen részt vesz az érintett nemzetiségi önkormányzat egy delegáltja. Ez eddig csak lehetőségként volt adott. A nemzetiségi önkormányzat ezzel a lehetőséggel is kiveheti a részét a települési önkormányzat döntéselőkészítési, véleményezési munkájából.

Ha egy településen legalább huszonötön tartoznak egyazon nemzetiséghez, akkor az továbbra is elegendő lesz ahhoz, hogy az adott faluban vagy városban kitűzzék a települési nemzetiségi önkormányzati képviselők választását. A törvény a módosítás előtt ezt a létszámot a legközelebbi választásoktól már 30-ra emelte volna. Az alacsonyabb létszám megtartása több okból lényeges. Például azért, mert a jövőre esedékes népszámlálás már nem anonim lesz, ezért azon vélhetően az eddiginél kevesebben vallják majd magukat nemzetiségi közösséghez tartozónak, és ebből fakadóan még kevesebb kistépülésen alakulhat meg nemzetiségi önkormányzat. Ez pedig akár ahhoz is vezethet, hogy az ország egyes térségeiben szórványosan élő nemzetiségek önkormányzatai kényszerűségből megszűnnek.

Jelentős változás, hogy azokon a településeken, ahol még soha nem volt nemzetiségi önkormányzat, az országos önkormányzatnak kell a választások kitűzésekor nyilatkoznia, indokolt-e a nemzetiségi közösség jogainak képviseletére választandó testület létrehozása. A jogalkotó reményei szerint ezzel megállítható a „kakukkfióka” jelenség.

A módosított törvény értelmében mostantól helyi nemzetiségi önkormányzatok is alapíthatnak és tarthatnak fenn szociális ellátó intézményt. Az idősgondozás a német közösség számára is létfontosságú és hagyományosnak tekinthető feladat, hiszen a segélyhívó rendszerek kiépítése, az időseknek történő ételszállítás, a falugondnoki hálózat kialakításának segítése révén tevékenységünknek korábban is fontos része volt. Lényeges, hogy a jövőben olyan idősothonok jöjjenek létre, ahol a magyarországi német gondozottak használni tudják anyanyelvüket, és továbbra is ápolhatják kultúrájukat, hagyományukat.

Az oktatásra vonatkozó változtatások közül kiemelendő a nemzetiségi oktatás új, iskola előtti, ún.

kiegészítő formája azokon a településeken, ahol a nemzetiségi gyermekek száma nem éri el az önálló óvodai csoport létrehozásához szükséges létszámot, ahogyan az is, hogy az ún. művészeti általános iskola programjai végre iskoláinkban is elismerhetők nemzetiségi programként.

– *Mennyire elégedett az MNOÖ a módosított nemzeti-
iségi törvénnyel?*

– A nemzeti törvény módosítása a jogszabály számos elemét érintette, mindenképpen „felhasználóbaráttá” tette a törvényt. A jogszabály átfogó, a nemzetiségi önkormányzatok teljes közjogi és pénzügyi önállóságát megteremtő módosítása azonban még várat magára.

Erika Kiss Köles

a Magyar Országgyűlés szlovén szószólója

A szlovén Rábavidék térségfejlesztési programja

Magyarország Kormánya 2020. július 15-én tárgyalta és fogadta el a magyarországi szlovén Rábavidék térségfejlesztési program megvalósításához nyújtandó célzott pénzügyi támogatás felhasználásának feltételrendszeréről szóló határozatot.

A támogatás segíti a Magyarországon élő szlovén nemzetiségi közösség gazdasági fejlődését, melyről munkahelyteremtést is várunk, fő törekvésünk a fiatal nemzedékek helyben tartásával szlovén nemzetiségünk nyelvének és kultúrájának megőrzése, a jövő generációknak történő átörökítése, s ezáltal Magyarország kulturális sokszínűségének gazdagítása!

A térségfejlesztési program megvalósításának támogatásáról a Kormány már 2019 őszén döntött.

A 1618/2019. (X. 28.) Korm. határozat:

A Kormány, figyelemmel a Magyar Köztársaságban élő szlovén nemzeti kisebbség és a Szlovén Köztársaságban élő magyar nemzeti közösség külön jogainak biztosításáról szóló, 1992. november 6-án elfogadott Egyezményben (a továbbiakban: Egyezmény) foglaltakra, méltányolva a Muravidéken őshonos magyar nemzeti közösség gazdasági alapjainak fejlesztését szlovén állami forrásból támogató programot, továbbá figyelembe véve az Egyezmény végrehajtását felügyelő, a Magyar–Szlovén Kormányközi Kisebbségi Vegyes Bizottság XVII. ülésén fenntartott és elfogadott ajánlások jóváhagyásáról szóló 1150/2018. (III. 26.) Korm. határozat 1. melléklet 17. pontjában foglalt ajánlást,

1. egyetért a Rábavidéken élő szlovén nemzetiség számára gazdasági alapot teremtő, célzott, vissza nem térítendő költségvetési támogatást biztosító támogatási rendszer létrehozásával;

2. egyetért azzal, hogy a célzott támogatási rendszer alapját az Országos Szlovén Önkormányzat által 2018-ban elfogadott térségfejlesztési program képezze;

3. támogatja a szlovén Rábavidék térségfejlesztési programban megjelölt, alábbi fejlesztési célok megvalósítását:

a) a helyi gazdaság versenyképességét javító fejlesztések, különösen az őstermelők, mikro- és kisvállalkozások együttműködését, közös piacra lépését célzó beruházások megvalósítása, valamint az eszközállományuk és termelési infrastruktúrájuk korszerűsítése,

b) helyi turisztikai attrakciók, termékek fejlesztése és a térségi marketing,

c) a hálózatos infrastruktúra (köz- és kerékpárutak, szennyvíz- és csatornahálózat, ár- és belvízvédelmi létesítmények) fejlesztésére irányuló beruházások előkészítése,

d) a helyi önkormányzatok és intézményeik közfeladat-ellátásának minőségét javító beruházások megvalósítása,

e) a szlovén nemzetiségi hagyomány, kultúra és nyelv megőrzését szolgáló, együttműködésen alapuló programok, a nemzetiségi önkormányzat és nemzetiségi civil szervezetek eszközbeszerzése;

4. a szlovén Rábavidék térségfejlesztési program célterületét képező települések körét az alábbiak szerint állapítja meg:

- a) Alsószölnök/Dolnji Senik,
- b) Apátistvánfalva/Števanovci,
- c) Felsőszölnök/Gornji Senik,
- d) Kétvölgy/Verica-Ritkarovci,
- e) Orfalu/Andovci,
- f) Szakonyfalva/Sakalovci,
- g) Szentgotthárd/Monošter;

5. egyetért a szlovén Rábavidék térségfejlesztési programjának megvalósításához szükséges költségvetési támogatás biztosításával a 2020–2023 közötti időszakban, összesen legfeljebb 898 520 000 forint összegben;

6. felhívja a pénzügyminisztert, hogy a szlovén Rábavidék térségfejlesztési programnak az 1–5. pontban rögzítettek figyelembevételével történő megvalósítása érdekében gondoskodjon.

[...]

9. a b) alpont tekintetében az adott évi központi költségvetés tervezése során felhívja a pénzügyminisztert, hogy

a) az 5. pont szerinti költségvetési támogatás felhasználására dolgozza ki a hatékony és átlátható forrásfelhasználás szabályait, az irányítás és a végrehajtás szervezeti rendszerét, valamint a felhasználás ellenőrzését biztosító mechanizmust,

b) gondoskodjon az 1. pont szerinti támogatási rendszer működtetéséről, és annak során biztosítsa a koordinációt a feladatkörökben érintett miniszterek és az Országos Szlovén Önkormányzat bevonásával.

Felelős: pénzügyminiszter

Határidő:

– az a) alpont tekintetében 2020. február 28.

– a b) alpont tekintetében 2020. március 1-jétől folyamatos

Felhívja a Modern Települések Fejlesztéséért felelős kormánybiztost, hogy a pénzügyminiszter és a feladatkörökben érintett miniszterek bevonásával vizsgálja meg a 3. pont c) alpontja szerint előkészítendő

beruházások Magyar Falu Program keretében történő megvalósításának lehetőségét;

Felelős:

– Modern Települések Fejlesztéséért felelős kormánybiztos

– pénzügyminiszter

– feladatkörökben érintett miniszterek

Határidő: folyamatos

Felhívja a pénzügyminisztert, hogy az innovációért és technológiáért felelős miniszter bevonásával a szlovén Rábavidék térségfejlesztési program végrehajtásának előrehaladásáról, esetleges folytatásának indokoltágáról és az e határozatban rögzített vissza nem térítendő költségvetési támogatás felhasználásáról készítsen szakmai beszámolót a Kormány részére az Országos Szlovén Önkormányzat bevonásával.

A 2020. évben legfeljebb 224 630 000 forint biztosításáról a Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény 1. melléklet XV. Pénzügyminisztérium fejezet, 25. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 4. Területfejlesztési feladatok alcím, 1. Területfejlesztéssel összefüggő feladatok jogcímcsoport javára, a 2021–2023 közötti időszakban összesen 673 890 000 forint biztosításáról a XV. Pénzügyminisztérium fejezet javára, az alábbi éves bontásban:

ba) a 2021. évben 224 630 000 forint,

bb) a 2022. évben 224 630 000 forint,

bc) a 2023. évben 224 630 000 forint;

Felelős: pénzügyminiszter

Határidő:

– az a) alpont tekintetében a 2020. évi központi költségvetés végrehajtása során, a felmerülés ütemében

Felelős:

– pénzügyminiszter

– innovációért és technológiáért felelős miniszter

Határidő: 2024. május 31.

Orbán Viktor s. k.

Rábamente térképe

Mayer Éva
összeállítása